

**RESULTATEN BELRONDE
VOLWASSENENONDERWIJS
6 MEI 2020**

VLAAMSE ONDERWIJSINSPECTIE

Hendrik Consciencegebouw
Koning Albert II-laan 15 - 1210 Brussel
02 553 88 50

www.onderwijsinspectie.be

Inhoud

1	INLEIDING	2
1.1	Doel	2
1.2	Werkwijze	2
2	Resultaten Centra voor Volwassenenonderwijs (CVO):	2
2.1	Aantal Centra voor Volwassenenonderwijs	2
2.2	Gevoel van controle	2
2.3	Beschikbaarheid van leraren	3
2.4	Beleidsmatige voorbereiding op de periode na de paasvakantie	3
2.5	Aanbod voor de cursisten	4
2.6	Bereikbaarheid van cursisten	5
2.7	Trajectbegeleiding en sociaal-emotionele begeleiding	7
2.8	Bezorgdheden en vragen van centra	8
2.9	Conclusie	9
3	Resultaten Centra voor Basiseducatie (CBE):	10
3.1	Aantal Centra voor Basiseducatie	10
3.2	Gevoel van controle	10
3.3	Beschikbaarheid van leraren	10
3.4	Beleidsmatige voorbereiding op de periode na de paasvakantie	11
3.5	Aanbod voor de cursisten	12
3.6	Bereikbaarheid van cursisten	13
3.7	Trajectbegeleiding en sociaal-emotionele begeleiding	15
3.8	Bezorgdheden en vragen van centra	16
3.9	Conclusie	17

1 INLEIDING

1.1 Doel

Tussen 21 april en 5 mei belde de Vlaamse onderwijsinspectie alle Vlaamse centra op. De bedoeling van die belronde was het in kaart brengen van de situatie in de centra om de minister en de beleidsmakers uitgebreid en correct te **informer**en over de werking van de centra tijdens de coronacrisis. Daarnaast wilde de onderwijsinspectie een luisterend oor zijn voor de centra, **bezorgdheden** capteren en in kaart brengen, antwoorden op vragen, doorverwijzen, We wilden centra tonen dat 'Brussel' bekommerd is om hen.

Uit de telefoontjes, mails en berichten op sociale media stellen we vast dat de scholen, centra en academies de belronde op prijs hebben gesteld.

1.2 Werkwijze

Alle centra worden door een onderwijsinspecteur telefonisch gecontacteerd in de periode van 21 april tot en met 5 mei. De telefoongesprekken duren gemiddeld 48 minuten met uitlopers tot 80 minuten. De vragen die aan de centra gesteld worden tijdens de belronde zijn het resultaat van intens overleg tussen de onderwijsinspectie, het kabinet en het departement.

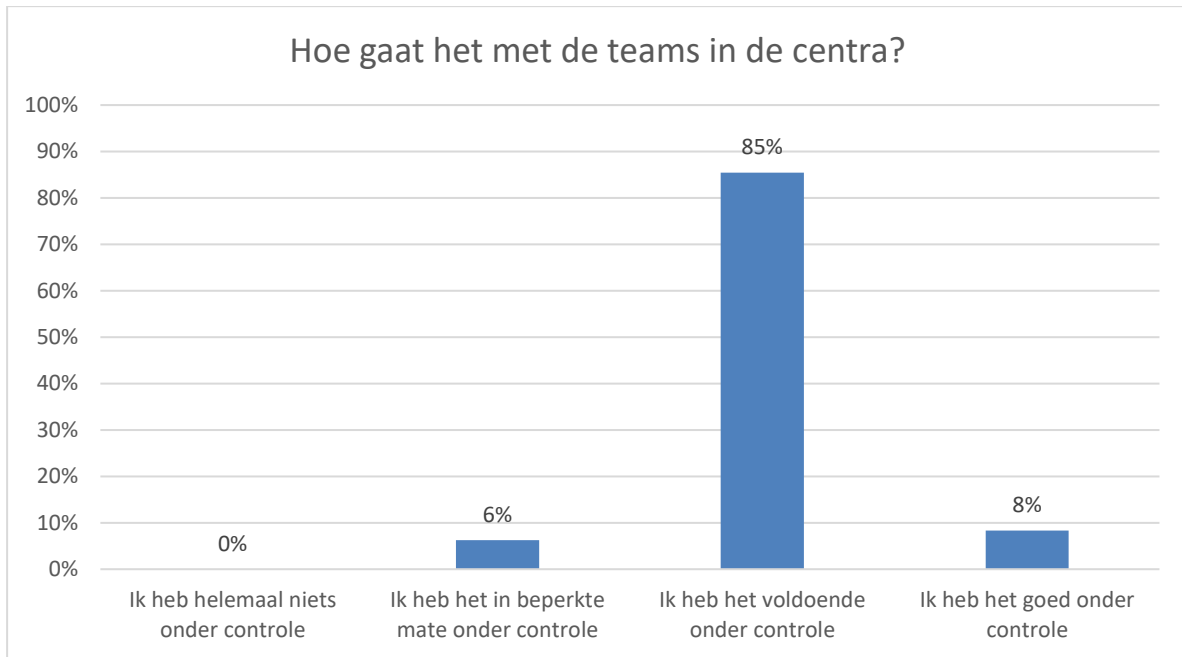
2 Resultaten Centra voor Volwassenenonderwijs (CVO):

2.1 Aantal Centra voor Volwassenenonderwijs

De resultaten die in dit rapport gepresenteerd worden, hebben betrekking op alle 48 centra voor volwassenenonderwijs in Vlaanderen.

2.2 Gevoel van controle

De coronacrisis brengt heel wat veranderingen en uitdagingen mee voor een team. Daarom peilen we in een eerste deel naar het welbevinden en het gevoel van controle van de directeur en het team.

2.3 Beschikbaarheid van leraren

Een belangrijk element voor de werking van een CVO is de beschikbaarheid van de leraren. In dit deel bevragen we de beschikbaarheid van de leraren ten gevolge van de coronacrisis. We peilen vooral in hoeverre leraren bereikbaar zijn en bereid zijn om mee te werken.

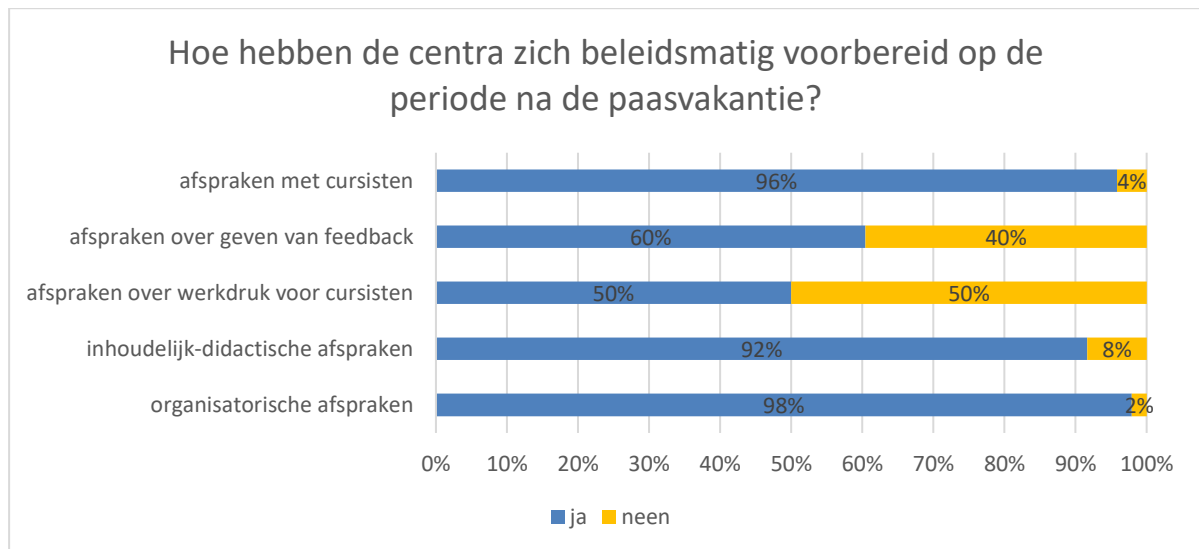
2.4 Beleidsmatige voorbereiding op de periode na de paasvakantie

Na de paasvakantie startte er voor de centra een nieuwe periode. In dit deel peilen we naar de afspraken die gemaakt werden ter voorbereiding van deze periode. Afspraken worden hierbij ruimer

bekeken dan communicatie vanuit het beleidsteam van de centra. Het gaat om de wederzijdse afstemming en het overleg binnen het team.

We bevragen zes vormen van afspraken:

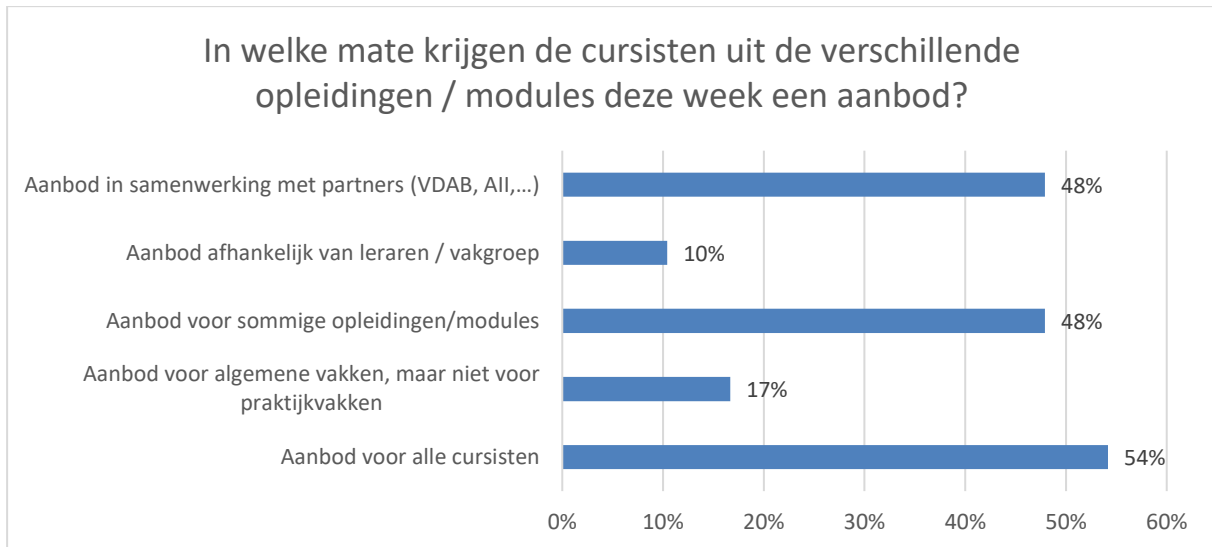
- *Organisatorische afspraken*: Zijn er in uw centrum afspraken gemaakt binnen het lerarenteam over de manier waarop jullie het lesgeven nu organiseren?
- *Inhoudelijk-didactische afspraken*: Zijn er in uw centrum afspraken gemaakt binnen het lerarenteam over afstandsonderwijs dat het leren van de cursisten bevordert?
- *Afspraken over werkdruk voor cursisten*: Zijn er in uw centrum afspraken gemaakt binnen het lerarenteam om de werkdruk voor cursisten beheersbaar te houden?
- *Afspraken over het geven van feedback*: Zijn er in uw centrum afspraken gemaakt binnen het lerarenteam over hoe er feedback gegeven zal worden aan de cursisten?
- *Afspraken met cursisten*: Heeft uw centrum afspraken gemaakt met de cursisten over de manier waarop jullie het lesgeven nu organiseren?

We stellen vast dat heel wat centra vrij snel na de lockdown afspraken gemaakt hebben om over te schakelen naar afstandsonderwijs. De effectieve uitvoering van deze afspraken is in sommige centra verschillend per leraar en per team.

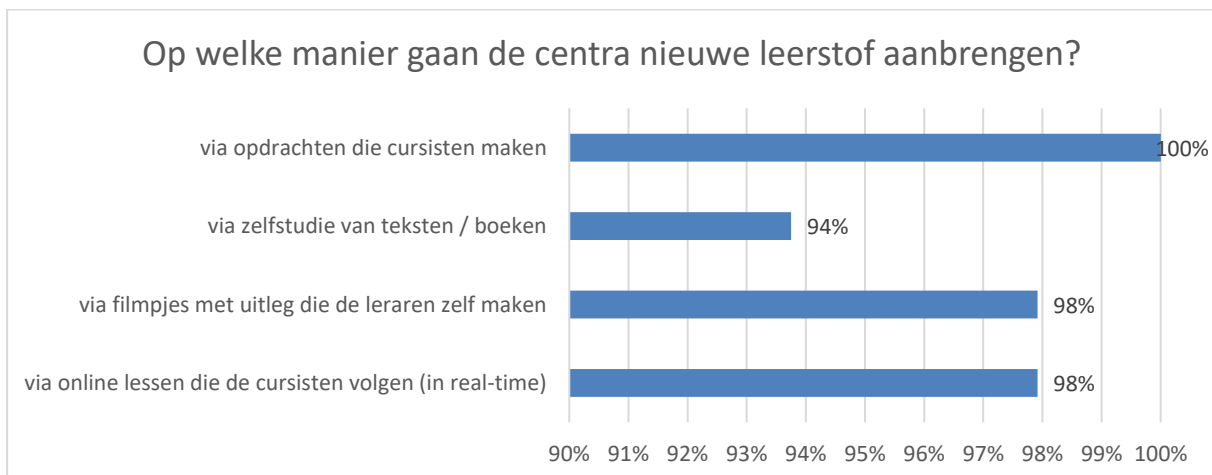
2.5 Aanbod voor de cursisten

In dit deel bevragen we of cursisten een aanbod krijgen en op welke manier dat gebeurt.

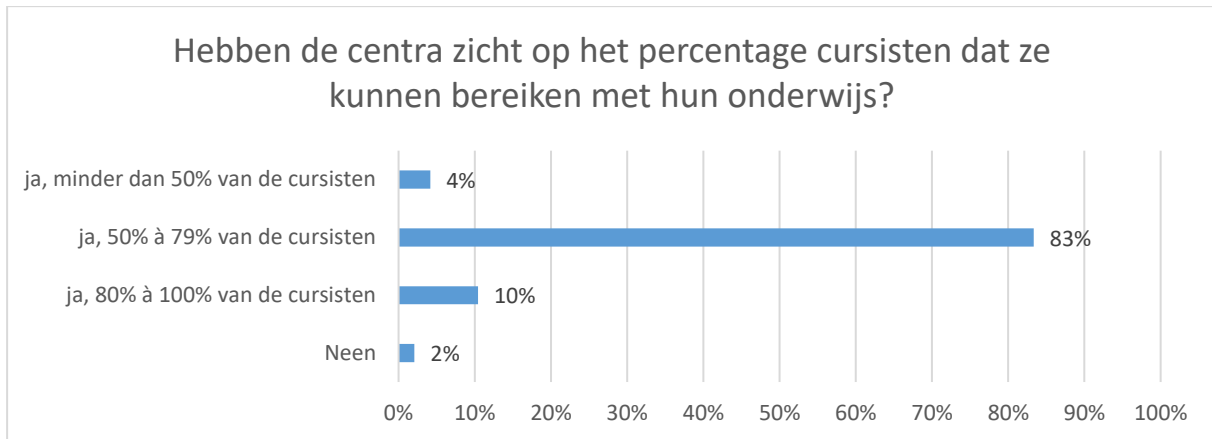
We stellen vast dat opleidingen samen met derden, waar een stagecomponent of een component werkplekleren is, meestal stilgelegd werden. Opleidingen in samenwerking met de VDAB gaan uitzonderlijk nog door. Opleidingen in de gevangenissen werden stopgezet. Voor tal van praktijkopleidingen zoals Lasser, Metselaar, Kapper, Slager, Vrachtwagenchauffeur, ..., zijn de mogelijkheden in afstandsonderwijs beperkt of ontoereikend. De centra slagen erin om in sommige praktijkopleidingen zoals bijvoorbeeld Mode, toch in een aanbod te voorzien en materialen aan hun cursisten te bezorgen. Voor opleidingen zoals Talen en ICT lukt afstandsonderwijs beter.

Alle centra geven aan dat er nieuwe leerstof wordt aangebracht.

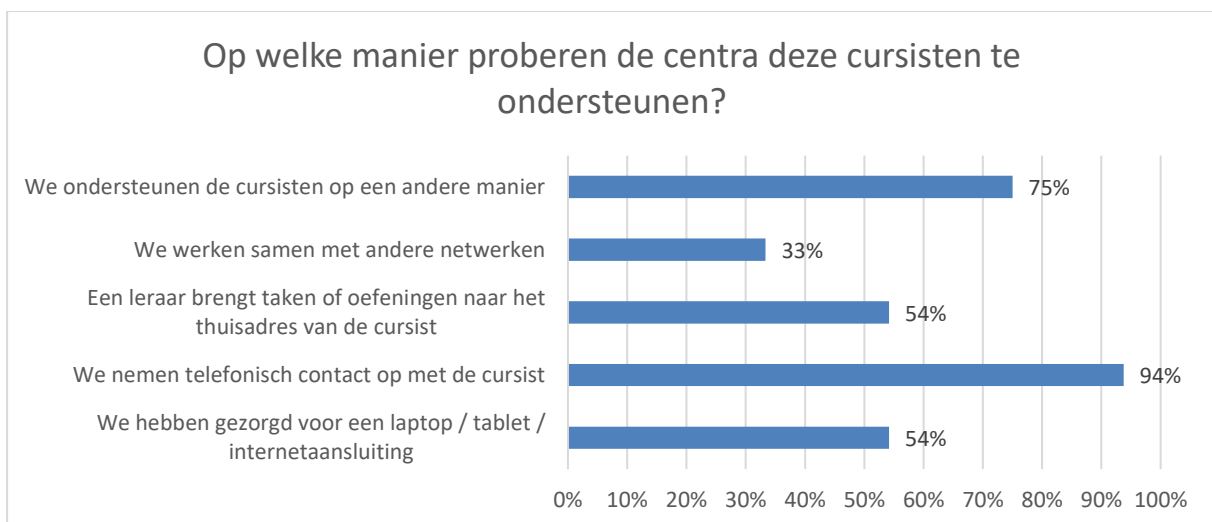
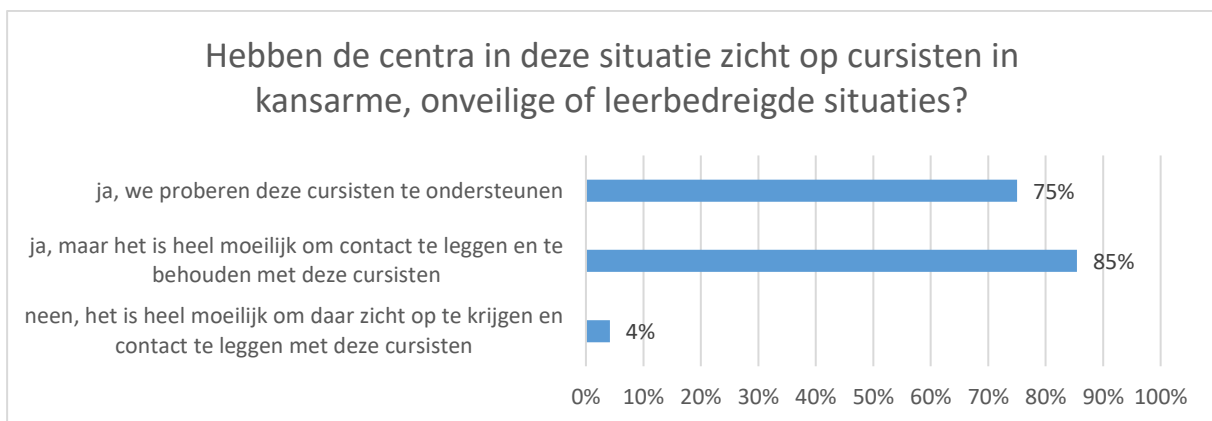

2.6 Bereikbaarheid van cursisten

In dit deel peilen we naar de bereikbaarheid van cursisten. De vrees leeft immers dat een groep cursisten niet of moeilijk te bereiken is. We bevragen of centra zicht hebben op het percentage cursisten dat ze met hun onderwijs bereiken. Daarnaast willen we weten of de centra in deze situatie zicht hebben op cursisten in kansarme, onveilige of leerbedreigde situaties en op welke wijze ze deze cursisten trachten te ondersteunen.

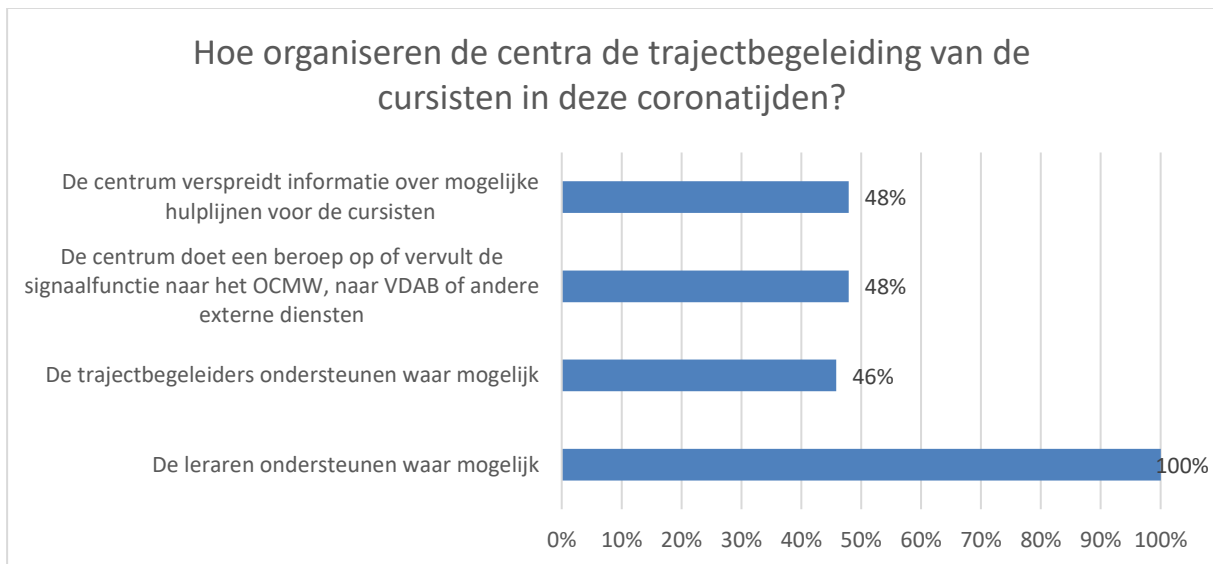

Centra geven aan dat het percentage cursisten dat ze kunnen bereiken met hun onderwijs verschilt per doelgroep, opleiding en leraar. Wat betreft het profiel van de cursisten spelen de scholingsgraad, de ICT-vaardigheden, de thuissituatie (bv. zorg voor eigen kinderen) en de beschikbaarheid van infrastructuur (bv. laptop en internetaansluiting) een grote rol. Wat de opleidingen betreft, stellen we vast dat NT2 beginnersmodules en intensieve trajecten, nijverheidstechnische opleidingen en tweedekansonderwijs het minste cursisten kunnen bereiken. Al verschilt dit sterk van centrum tot centrum. Voor Talen en ICT liggen de percentages hoger.

2.7 Trajectbegeleiding en sociaal-emotionele begeleiding

De coronacrisis stelt cursisten en leraren voor ongeziene uitdagingen. Deze uitdagingen kunnen leiden tot angst, stress, emotionele problemen, ... Het is dan ook belangrijk dat blijvend ingezet wordt op de trajectbegeleiding van de cursisten en op de sociaal-emotionele begeleiding van leraren. In dit deel bevragen we hoe centra de trajectbegeleiding van cursisten in deze coronatijden organiseren en of centra initiatieven nemen voor de sociaal-emotionele begeleiding van leraren.

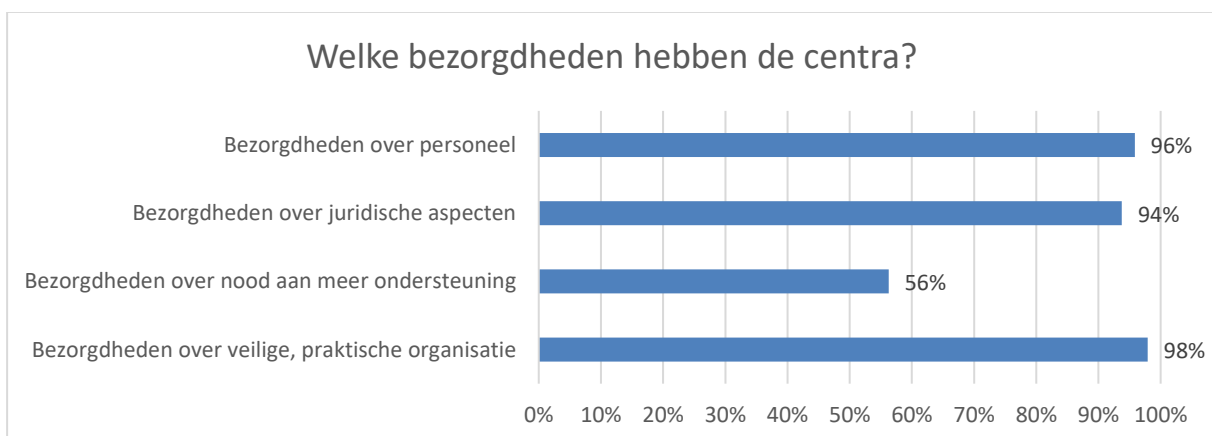
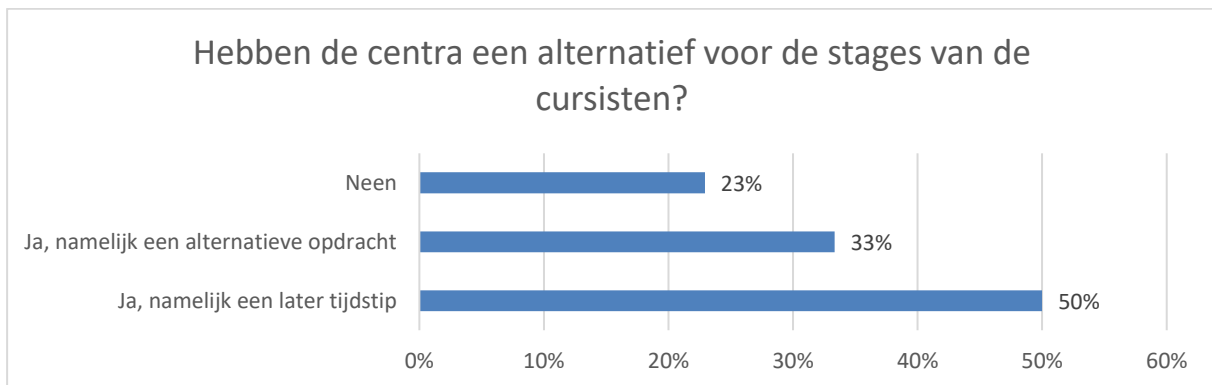
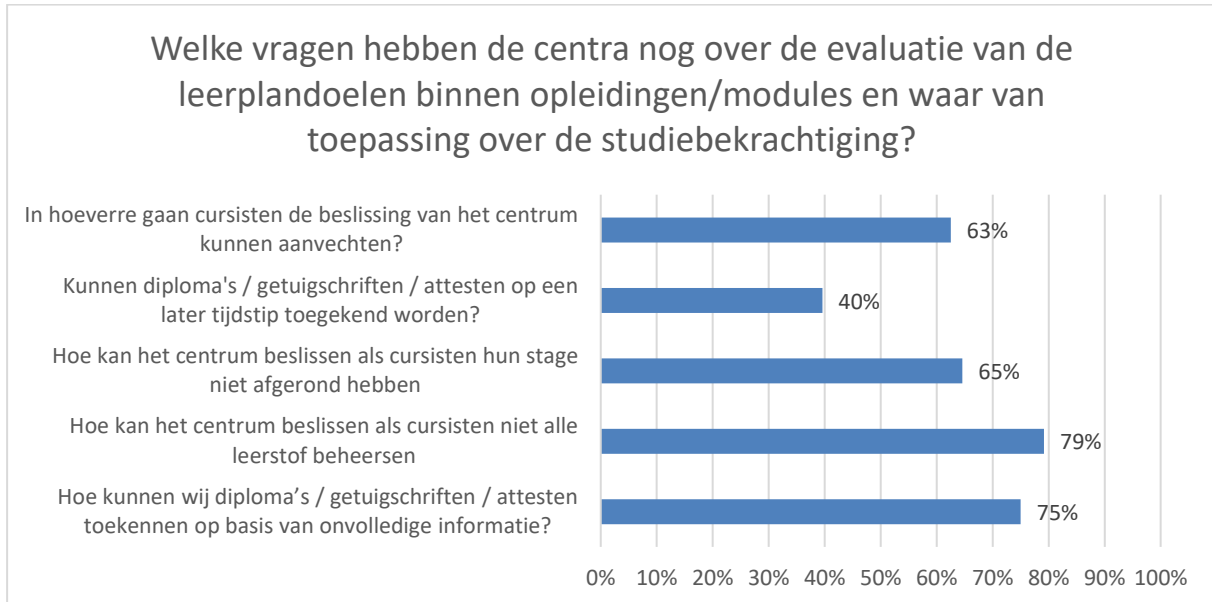
De trajectbegeleiders, in sommige centra aangevuld door een 'zorgteam', ondersteunen voornamelijk cursisten uit NT2 en tweedekansonderwijs. Een goede opvolging van deze cursisten is essentieel en tijdsintensief. Aanvullende begeleiding vanuit VDAB is meestal weggefallen. Voor alle andere cursisten staan opleidingscoördinatoren en leraren telefonisch en online ter beschikking.

De meeste centra nemen extra initiatieven voor de sociaal-emotionele begeleiding van leraren. Voorbeelden hiervan zijn: contacten met psychologen van IDEWE, ondersteuning door procesbegeleiders / opleidingscoördinatoren / preventiedienst / directieteam, een praatbox voor leraren, online sessies,...

2.8 Bezorgdheden en vragen van centra

Deze coronacrisis en de vele veranderingen leiden bij de centra mogelijk tot heel wat vragen en bezorgdheden. Vooral over evaluatie en studiebekrachtiging lijken er heel wat onduidelijkheden te zijn. In dit deel gaan we na welke vragen centra nog hebben over evaluatie en studiebekrachtiging. Vervolgens bevragen we welke bezorgdheden er in de centra leven.

In het volwassenenonderwijs leven veel bezorgdheden. Het thema ‘Organisatie’ is voor bijna alle centra een grote bekommernis. Opvallend hierbij is dat het organiseren van de nieuwe inschrijvingen voor veel centra een uitdaging is. Als het cursistenaantal -zoals verwacht- aanzienlijk daalt, heeft dat grote gevolgen voor de financiering van de centra, ook omwille van het derven van inschrijvingen voor een aantal niet ingerichte modules in dit laatste semester. Ook het organiseren / inhalen van stages en de certificering is voor vele centra een bekommernis. Outputfinanciering speelt immers een rol in de toekomstige financiering. Daarnaast uiten de centra bezorgdheden over het thema ‘Veiligheid’. De beschikbaarheid van beschermingsmiddelen en het handhaven van de regels rond ‘social distancing’ staan hierbij op de voorgrond. Vooral centra die gebruik maken van infrastructuur van derden (scholen, dienstencentra, lokalen van VDAB, enz.), vrezen problemen bij een toegelaten heropstart. Er leven bij de centra daarnaast heel wat bezorgdheden over ‘Personeel’, omdat de toekomst van de centra op dit ogenblik onzeker is. Vooral voor de praktijk- en beroepsopleidingen, voor AV en AAV binnen de diplomagerichte opleidingen tweedekansonderwijs en voor de startmodules NT2 is een snelle opstart cruciaal. Tot slot pleiten vele centra voor een duidelijke communicatie vanuit de overheid aangepast aan en rekening houdend met de specifieke situatie van het volwassenenonderwijs. De centra zijn zeer bezorgd over hun concurrentiepositie ten aanzien van andere opleidingsverstrekkers die vroeger kunnen opstarten.

2.9 Conclusie

De centra zien zich als ‘bedrijven in nood’ en vragen duidelijkheid aan de overheid over de timing van een heropstart en over de opstartmodaliteiten. De centra en de centrumteams leveren aanzienlijke inspanningen om alle cursisten te bereiken en om in een aanbod te voorzien via afstandslernen, maar botsen voor een aantal opleidingen op de grenzen van de mogelijkheden. Vooral voor opleidingen met een essentiële praktijkcomponent, is een aanzienlijk deel van het curriculum niet te realiseren via afstandsonderwijs. Kwetsbare cursisten, vooral in het tweedekansonderwijs en in intensieve trajecten van de beginnersmodules NT2, beschikken vaak niet over de mogelijkheden om digitaal te participeren en haken af. De centra, die afhankelijk zijn van het aantal inschrijvingen in functie van hun latere financiering, vragen dan ook tegemoetkomingen van de overheid voor cursisten en personeel. De toekomst van de centra, die al ingezet hadden op een aanzienlijke schaalvergroting, ziet er somber uit. Zij vragen dringend een duidelijk scenario en een veilig toekomstperspectief.

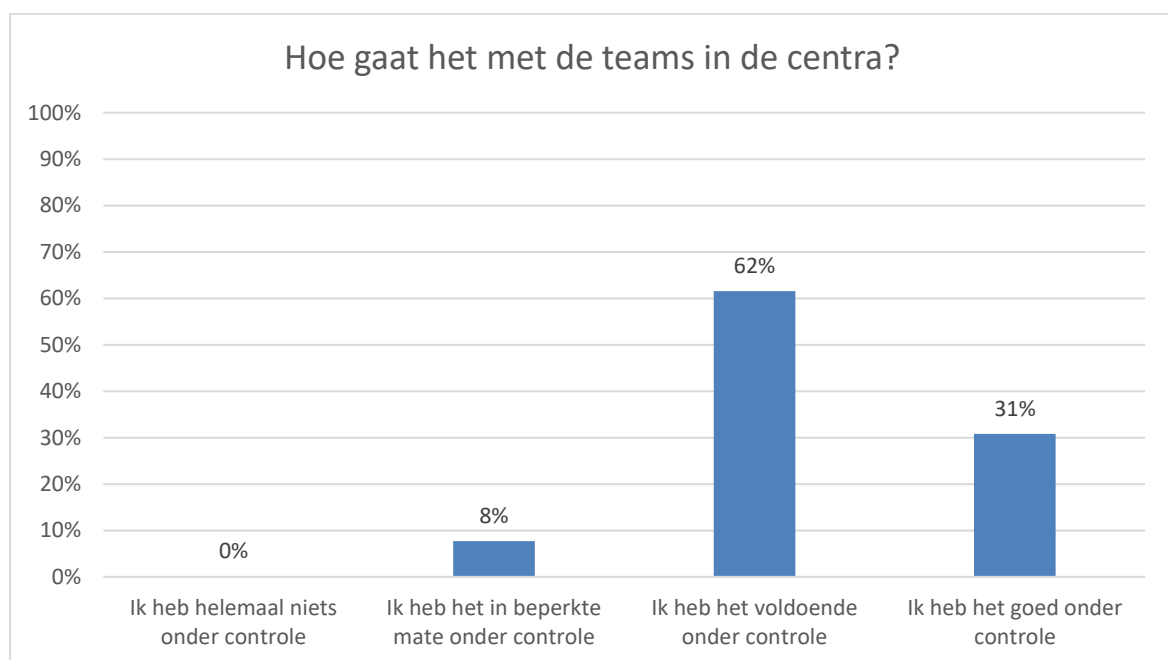
3 Resultaten Centra voor Basiseducatie (CBE):

3.1 Aantal Centra voor Basiseducatie

De resultaten die in dit rapport gepresenteerd worden, hebben betrekking op alle 13 Centra voor Basiseducatie in Vlaanderen en Brussel.

3.2 Gevoel van controle

De coronacrisis brengt heel wat veranderingen en uitdagingen mee voor een team. Daarom peilen we in een eerste deel naar het welbevinden en het gevoel van controle van de directeur en het team.

3.3 Beschikbaarheid van leraren

Een belangrijk element voor de werking van een CBE is de beschikbaarheid van de leraren. In dit deel bevragen we de beschikbaarheid van de leraren ten gevolge van de coronacrisis. We peilen vooral in hoeverre leraren bereikbaar zijn en bereid zijn om mee te werken.

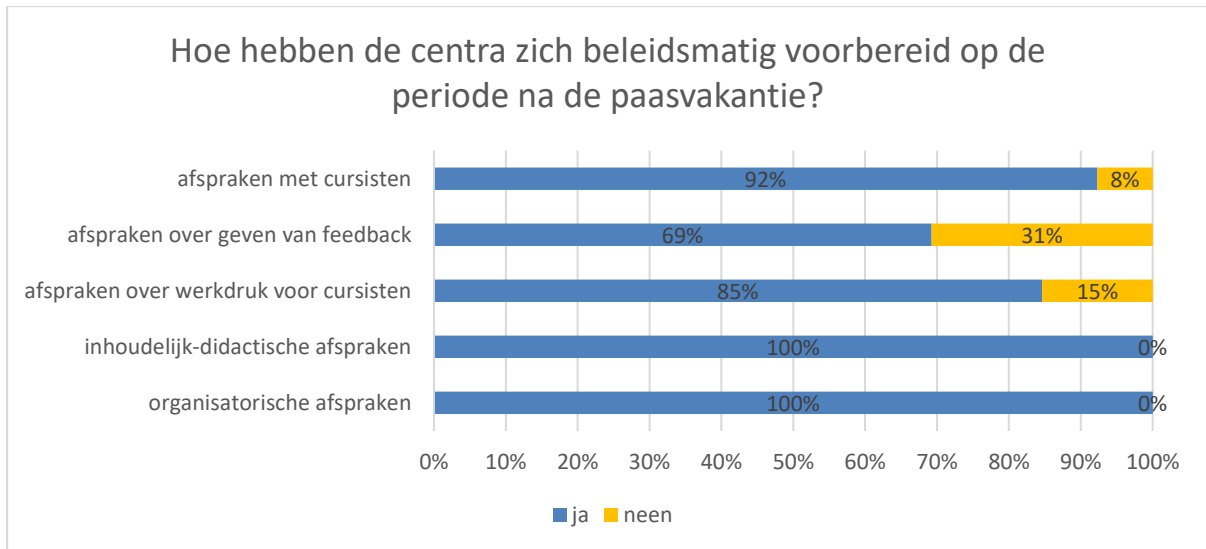

3.4 Beleidsmatige voorbereiding op de periode na de paasvakantie

Na de paasvakantie startte er voor de centra een nieuwe periode. In dit deel peilen we naar de afspraken die gemaakt werden ter voorbereiding van deze periode. Afspraken worden hierbij ruimer bekeken dan communicatie vanuit het beleidsteam van de centra. Het gaat om de wederzijdse afstemming en het overleg binnen het team.

We bevragen zes vormen van afspraken:

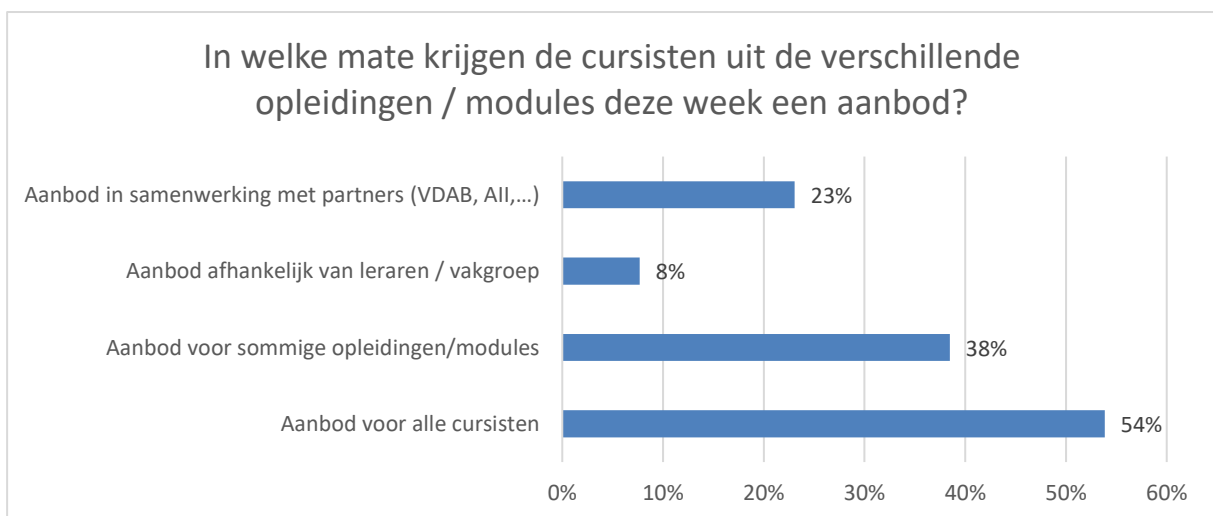
- *Organisatorische afspraken*: Zijn er in uw centrum afspraken gemaakt binnen het lerarenteam over de manier waarop jullie het lesgeven nu organiseren?
- *Inhoudelijk-didactische afspraken*: Zijn er in uw centrum afspraken gemaakt binnen het lerarenteam over afstandsonderwijs dat het leren van de cursisten bevordert?
- *Afspraken over werkdruk voor cursisten*: Zijn er in uw centrum afspraken gemaakt binnen het lerarenteam om de werkdruk voor cursisten beheersbaar te houden?
- *Afspraken over het geven van feedback*: Zijn er in uw centrum afspraken gemaakt binnen het lerarenteam over hoe er feedback gegeven zal worden aan de cursisten?
- *Afspraken met cursisten*: Heeft uw centrum afspraken gemaakt met de cursisten over de manier waarop jullie het lesgeven nu organiseren?

We stellen vast dat de Centra voor Basiseducatie afspraken gemaakt hebben die passen binnen de visie op afstandsonderwijs zoals beschreven in de brief 'Afstandsleren voor cursisten Basiseducatie' van de Federatie van de Centra voor Basiseducatie. Hierin wordt duidelijk gemaakt dat afstandsonderwijs ter vervanging van contactonderwijs, gezien de kenmerken van de doelgroep en hun soms precare leefomstandigheden, nu niet wenselijk en niet haalbaar is. Door de centra wordt dan ook niet ingezet op een formele vorm van afstandsonderwijs, maar op het onderhouden van contacten met hun cursisten. Ze leggen de coronamaatregelen uit en bieden hulp aan in het omgaan met de gevolgen ervan. Daarnaast prikkelen ze cursisten om leerstof te herhalen en in te oefenen (in de mate van het mogelijke). Ze zorgen voor consolidering en beperken van leerverlies bij de cursisten.

3.5 Aanbod voor de cursisten

In dit deel bevragen we of cursisten een aanbod krijgen en op welke manier dat gebeurt.

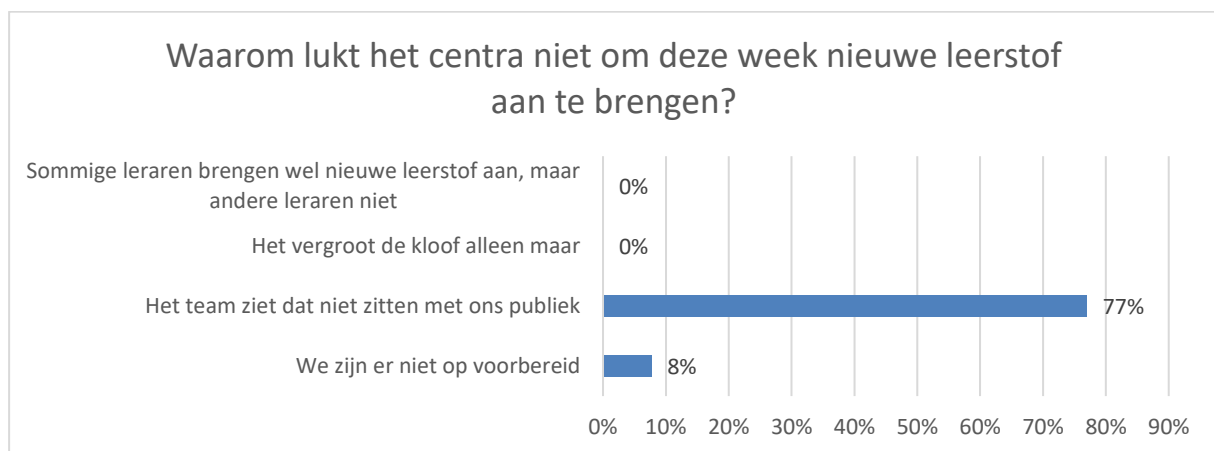

In lijn met de visie op afstandslernen binnen CBE is het aanbod voornamelijk gericht op begeleiding en op herhaling en inoefenen van reeds aangebrachte leerstof. De ondersteuning van de cursisten van

wie de module reeds langer loopt, blijkt makkelijker dan van de cursisten die maar net met een module gestart waren. In de meeste centra werd het aanbod in samenwerking met VDAB en andere externen stopgezet.

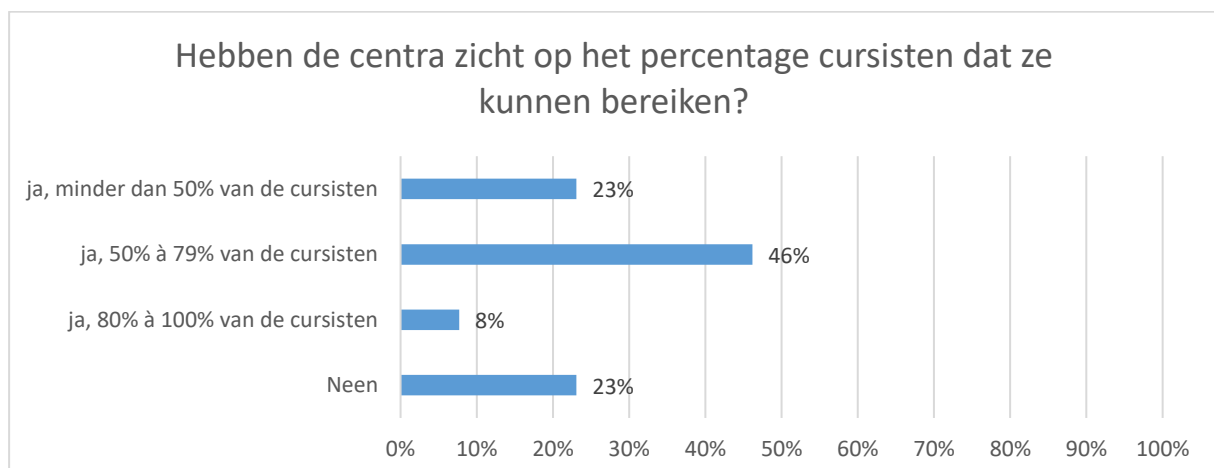
De manier waarop centra oefenkansen creëren, is soms via online lessen die de cursisten volgen of filmpjes met uitleg die de leraren zelf maken maar veelal via opdrachten die de cursisten maken. Whatsapp wordt hiervoor intens gebruikt. Enkele Centra voor Basiseducatie geven aan dat ze toch nieuwe leerstof aanbrachten, weliswaar beperkt tot een paar specifieke modules, zoals rijbewijs, en enkele modules die bijna afgerond waren op het moment van de lockdown, zoals hogere niveaus NT2 en ICT.

De voornaamste reden waarom er in de overige centra geen nieuwe leerstof werd aangebracht, is dat het team dit niet haalbaar acht gezien de kenmerken van het doelpubliek.

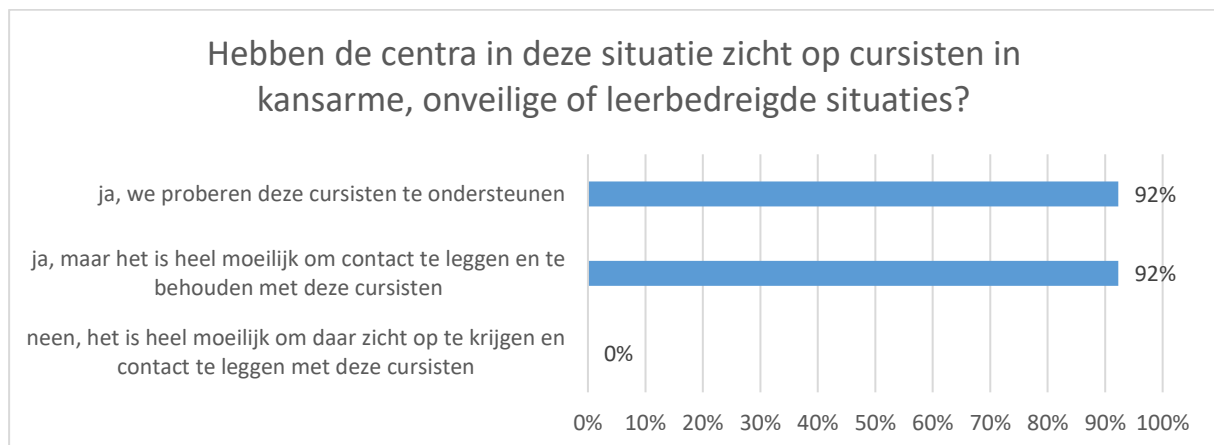

3.6 Bereikbaarheid van cursisten

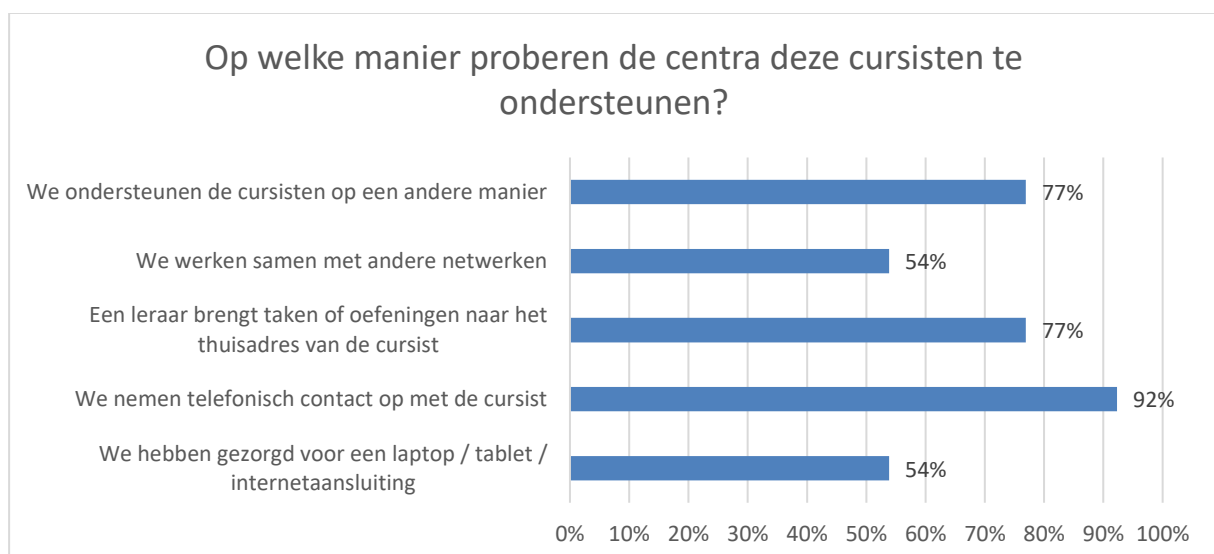
In dit deel peilen we naar de bereikbaarheid van cursisten. De vrees leeft immers dat deze groep cursisten niet of moeilijk te bereiken is. We bevragen of centra zicht hebben op het percentage cursisten dat ze met hun onderwijs bereiken. Daarnaast willen we weten of de centra in deze situatie zicht hebben op cursisten in kansarme, onveilige of leerbedreigde situaties en op welke wijze ze deze cursisten trachten te ondersteunen.

Centra geven aan dat het percentage cursisten dat ze kunnen bereiken met hun ondersteuning verschilt per module en bepaald wordt door kenmerken van de doelgroep, hun leefomstandigheden, hun digitale competenties en de beschikbare infrastructuur. Daarnaast stellen we ook grote verschillen vast tussen centra. De meeste centra slagen erin een minimaal contact met een zeer groot deel van de cursisten te hebben. Voor wat betreft coaching en herhaling van geziene leerstof, verschilt het bereik echter sterk van centrum tot centrum en van leraar tot leraar. Een aantal centra geven aan dat voor de paasvakantie het bereik groter was en dat hoe langer de lockdown duurt, hoe moeilijker het wordt om cursisten te bereiken.

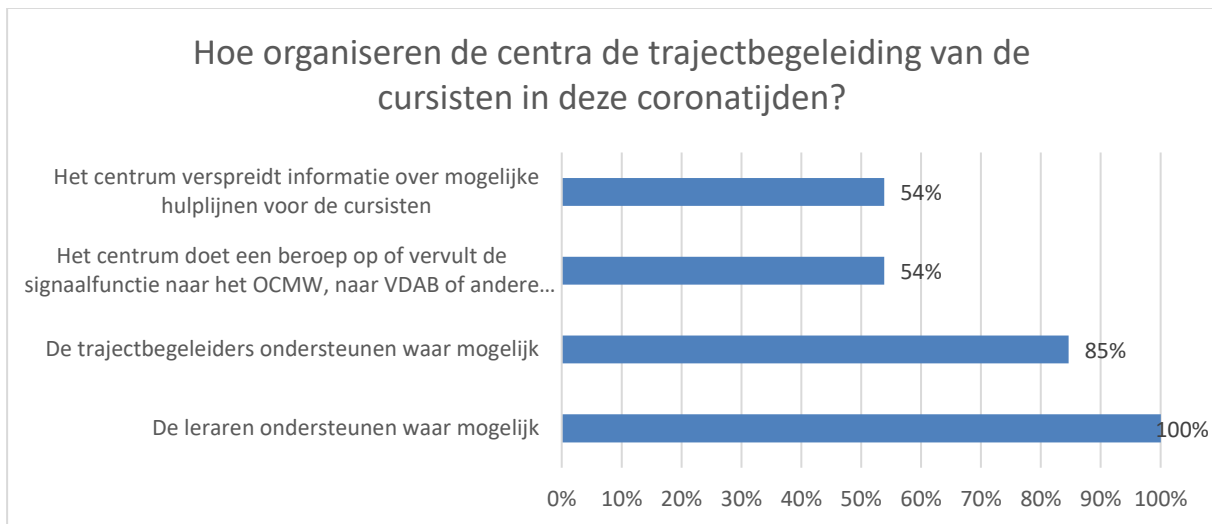

De taalbarrière voor anderstalige cursisten vormt een groot probleem om contacten te hebben. Veel cursisten zijn bovendien erg bang en daardoor niet altijd gemakkelijk te bereiken. De leefomstandigheden van een aantal cursisten is bijzonder precair: beperkte huisvesting, hygiëne, weinig infrastructuur, grote gezinnen. De centra nemen hierdoor op dit ogenblik eerder een begeleidingsrol op dan een didactische rol. Daarnaast werd er door de centra sterk ingezet op het bezorgen van laptops en het voorzien in een internetaansluiting. Alle centra hebben intensieve telefonische contacten, een aantal centra brengen oefenbundels naar de cursisten thuis of sturen ze op met de post. Eén centrum geeft aan dat het contact met het asielcentrum moeilijk verloopt. Een aantal centra geven aan dat dit ook geldt voor het aanbod voor de gedetineerden.

3.7 Trajectbegeleiding en sociaal-emotionele begeleiding

De coronacrisis stelt cursisten en leraren voor ongeziene uitdagingen. Deze uitdagingen kunnen leiden tot angst, stress, emotionele problemen, ... Het is dan ook belangrijk dat blijvend ingezet wordt op de trajectbegeleiding van de cursisten en op de sociaal-emotionele begeleiding van leraren. In dit deel bevragen we hoe centra de trajectbegeleiding van cursisten in deze coronatijden organiseren en of centra initiatieven nemen voor de sociaal-emotionele begeleiding van leraren.

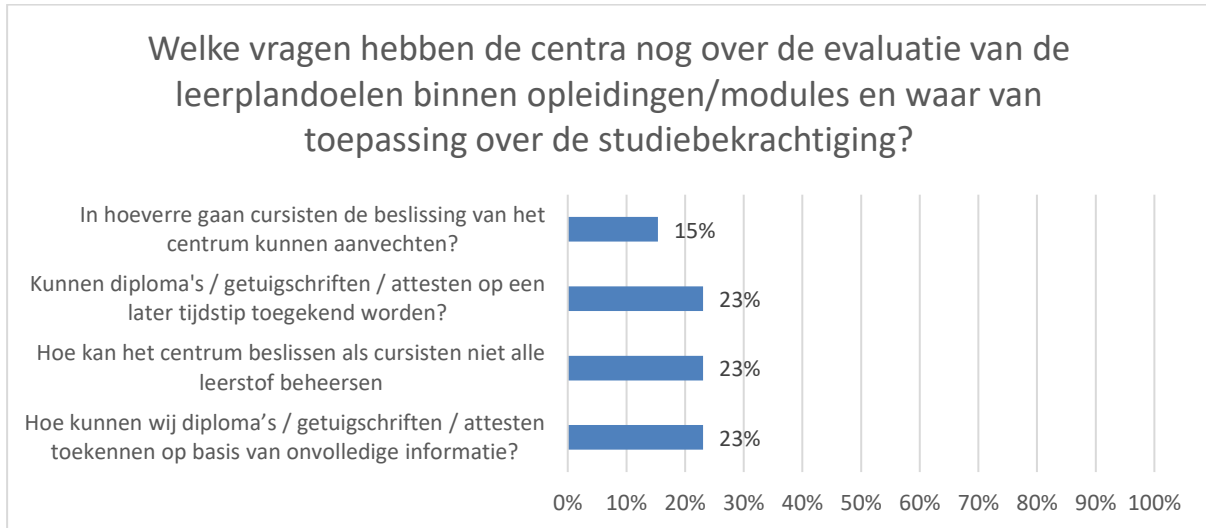
De leraren en cursistenondersteuners zetten volop in op ondersteuning van hun cursisten met bijzondere aandacht voor de meest kwetsbaren onder hen. Ze hebben daarbij uitgesproken aandacht voor het sociaal-emotionele aspect en de haalbaarheid van de opdrachten voor de cursisten. Aanvullende begeleiding vanuit VDAB of OCMW of het agentschap voor inburgering en integratie is in een aantal gevallen weggefallen of tot een minimum gereduceerd. Een centrum geeft aan dat het, indien nodig, de omgeving van de cursist activeert, met het oog op het herstellen van het contact.

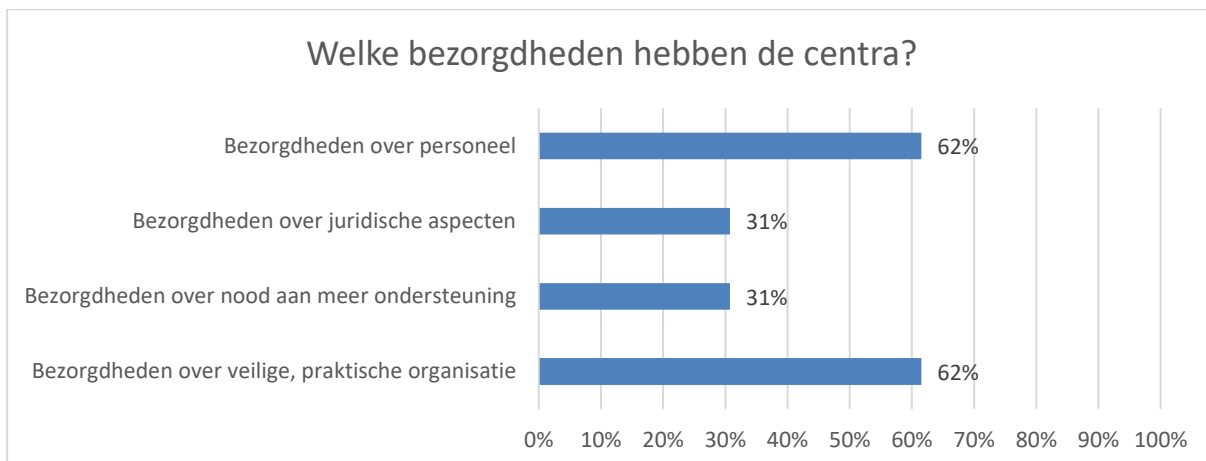
Alle centra staan in nauw contact met hun leraren. De sociaal-emotionele begeleiding wordt vaak opgenomen door een coach. Daarnaast zet het beleid overal in op duidelijke en frequente communicatie en stimuleren ze actief uitwisseling tussen leraren. De werkdruk wordt opgevolgd en haalbare verwachtingen worden geformuleerd. Tot slot is er ook aandacht voor verbindende activiteiten zoals een informeel digitaal ontmoetingsmoment.

3.8 Bezorgdheden en vragen van centra

Deze coronacrisis en de vele veranderingen leiden bij de centra mogelijk tot heel wat vragen en bezorgdheden. Vooral over evaluatie en studiebekrachtiging lijken er heel wat onduidelijkheden te zijn. In dit deel gaan we na welke vragen centra nog hebben over evaluatie en studiebekrachtiging. Vervolgens bevragen we welke bezorgdheden er in de centra leven.

Een kwart van de centra geeft aan meer verduidelijking te wensen over de evaluatie. De andere centra geven aan dat ze in het centrum voldoende sluitende afspraken konden maken, het huidige juridische kader voldoende houvast biedt en er geen verdere verduidelijking meer nodig is.

Ook in de Centra voor Basiseducatie leven veel bezorgdheden. Vooral de opgelopen 'averij' bij de toch al kwetsbare doelgroep en het wanneer en het hoe van de heropstart baart de centra zorgen. Het thema 'Organisatie' is overal een grote bekommernis. Hoe moeten de centra programmeren? Kunnen ze in de huidige omstandigheden nieuwe cursisten werven? Willen cursisten zelf wel terug naar de les komen? Een aantal centra geven aan dat er bij een heropstart een gedegen beginsituatieanalyse van de getroffen cursisten noodzakelijk is, gekoppeld aan een remediëringstraject, alvorens te kunnen starten met een nieuw aanbod en nieuwe cursisten. Cursisten in een doorstroomtraject met derden, zoals VDAB, hebben nood aan garanties voor de verderzetting van hun traject. Een aantal centra pleiten er ook voor om de opstart in samenwerking met partners zoals VDAB, OCMW ..., parallel te laten lopen

met de herstart van het reguliere aanbod. Een aantal centra stellen zich vragen bij hun ondersteuningsmogelijkheden in deze fundamenteel veranderende maatschappij en dit binnen het huidige kader. Hoewel de Federatie van de Centra voor Basiseducatie een draaiboek voor de sector ontwikkelde en de centra dit sterk waarderen, uiten de centra toch nog bezorgdheden over het thema 'Veiligheid'. De beschikbaarheid van beschermingsmiddelen en het handhaven van de regels rond 'social distancing' staan hierbij op de voorgrond. Niet in alle centra voldoet de infrastructuur in eigen beheer. Alle centra maken bovendien gebruik van infrastructuur van derden (scholen, dienstencentra, lokalen van VDAB, enz.), en vrezen ook daar problemen bij een toegelaten heropstart. Dit zou onder meer kunnen leiden tot een beperking van het aanbod met partners en tot zeer kleine groepen in de toekomst. Dit heeft op zijn beurt mogelijk een impact op de wachtlijsten en de financiering van de centra. Er leven bij de centra daarnaast heel wat bezorgdheden over 'Personeel', zowel wat betreft de inzetbaarheid van risicogroepen binnen het personeel, als wat betreft de aanstellingsmogelijkheden van tijdelijke leraren. Ook het al dan niet organiseren van een zomeraanbod, is binnen de huidige contouren erg lastig. Tot slot pleiten alle centra voor een duidelijke communicatie vanuit de overheid aangepast aan en rekening houdend met de specifieke situatie van de Centra voor Basiseducatie.

3.9 Conclusie

De centra en de centrumteams bieden geen formele vorm van afstandsonderwijs aan, maar leveren aanzienlijke inspanningen om alle cursisten te bereiken, coronamaatregelen uit te leggen, hulp te bieden in het omgaan met de gevolgen ervan en hen mentaal te ondersteunen. Ze prikkelen cursisten om leerstof te herhalen en in te oefenen. Hoewel de centra daarin beter slagen dan initieel verwacht, botsen ze daarbij toch op de grenzen van de mogelijkheden. Naast zorgen om de impact van de crisis op de cursisten zelf en op hun traject, hebben ze zorgen om de toekomst van de centra en het personeel. Aangezien de centra afhankelijk zijn van het aantal inschrijvingen in functie van hun latere financiering, vragen zij dan ook tegemoetkomingen van de overheid voor cursisten en personeel. Zij vragen dringend een beslissing en een duidelijke communicatie over timing van een heropstart en over de opstartmodaliteiten, met een voor de centra haalbaar scenario en een veilig toekomstperspectief.